

Οι Κροίσοι

Του Δημήτρη Αθανασιάδη

*Ασ' τον τρελό στην τρέλα του
και μη τον συνεφέρεις*

1893, στην Αίγινα.

Ίδρωμένοι από τον καυτό αυγουστιάτικο ήλιο, οι ταλαιπωρημένοι Αμερικάνοι κατέβηκαν ένας-ένας από το «Abraham Lincoln», βήχοντας ξερά τον καπνό από τα τρία μεγάλα φουγάρα του. Οι κοκκαλιάρηδες άντρες είχαν ζωσμένα στις πλάτες τους τρύπια στρώματα και κρατούσαν από μια μεγάλη βαλίτσα στο κάθε χέρι. Κάποιοι είχαν φέρει μικρά κλουβιά με κότες και κοκόρια. Οι γυναίκες, αχτένιστες κι απεριποίητες, έσερναν μπόγους γεμάτους με ρούχα και κουβέρτες και κρατούσαν κατσαρολικά και σαμοβάρια. Οι δε γέροι κρατούσαν τα παιδιά, αν και κανείς θα μπορούσε να πει και τ'αντίθετο. Πάτησαν επιτέλους στη Γη της Επαγγελίας, στην Ελλάδα!

Το μακρύ ανθρώπινο φίδι ήταν αθόρυβο, αν εξαιρέσεις τις κότες και τα κοκόρια, οπότε, ο Έλληνας λιμενάρχης με δυο-τρεις φωνές και καναδυό σφυρίγματα δεν δυσκολεύτηκε να τους καθοδηγήσει σαν πρόβατα στην πελώρια αίθουσα υποδοχής: «Ίσα ορέ βρωμιάρηδες, ίσα, σα κεί!».

Εκατό μέτρα πιο πέρα από την αίθουσα υποδοχής, στη σκιά του εικοσάμετρου αγάλματος του Κολοσσού της Αίγινας, η αποβάθρα ήταν ήδη πλημμυρισμένη από εκατοντάδες μετανάστες: Αμερικάνους, Γερμανούς, Βρετανούς, Γάλλους και διάφορους άλλους. Τα βαπόρια τους είχαν φτάσει μέρες πριν, αλλά οι διαδικασίες χορήγησης άδειας εισόδου στην Ελλάδα δεν είχαν ολοκληρωθεί. Ελάχιστοι μιλούσαν ελληνικά κι έτσι οι ιατρικές εξετάσεις κατέληγαν σε πολύωρες παντομίμες.

Ο Αντώνης Μπαρής άρπαξε το καβουράκι του από το πίσω κάθισμα και πήδηξε από την αργοκίνητη κόκκινη ατμομάμαξα, ενώ ο νεότερος αδερφός του, ο Νίκος, σταμάτησε τ'όχημα λίγο πιο πέρα, στη σκιά που έκανε ο τρίμετρος πυρσός του Κολοσσού. Ντυμένοι με κάτασπρα κοστούμια κι άσπρα αξεσουάρ - καβουράκι, μαντήλι, ομπρέλα, ρολόι -, με λεπτό μουστάκι, μακριά φαβορίτα και περιποιημένη μακριά χαίτη ξεχώριζαν σαν θεόσταλτοι Αρχάγγελοι ανάμεσα στους καπνοσκοπισμένους μετανάστες. Αδιάφοροι για τα χάσκοντα στόματα του ρακένδυτου πλήθους, όρμηξαν στο κτήριο της Διοίκησης, ένα πενταώροφο νεοκλασικό δίπλα στην αίθουσα υποδοχής. Μπήκαν στον ανελκυστήρα κι ο Νίκος πίεσε παρατεταμένα το κομβίο τέσσερα. Ο τέταρτος όροφος είχε έναν μακρύ εικοσάμετρο διάδρομο που οδηγούσε σ'ένα και μόνο γραφείο, στο γραφείο με την επιγραφή «Τμηματάρχης Α.Β.Γ.».

«Τι γελοίο όνομα, αδερφέ!», βροντοφώναξε ο Αντώνης κι άνοιξε την πόρτα του γραφείου χωρίς καν να χτυπήσει.

«...Αμερικής – Βρετανίας – Γερμανίας – Γαλλίας παρακαλώ! Όχι και τόσο γελοίο!», αντιμίλησε ο Έλληνας αξιωματικός του Ναυτικού, ενώ ένα πλήθος είκοσι κακόμοιρων μεταναστών, που είχαν κρεμασμένη στο στήθος τους μια χάρτινη επιγραφή με τη χώρα προέλευσής τους, κοιτούσε τρομοκρατημένο.

«Σας λείπει ένα Γάμμα τότε, κύριε Τμηματάρχα!», φώναξε πιο δυνατά ο εισβολέας κλείνοντας με δύναμη τη πόρτα.

«Γάμα εσένα ρε!» κι αγκαλιάστηκαν σφιχτά προς ανακούφιση των μεταναστών.

Ο Αντώνης μπήκε κατευθείαν στο ψητό. Ζήτησε από τον Τμηματάρχη τριακόσιους Αμερικάνους, έναν Γερμανό και έναν Ελβετό. Τους ήθελε άμεσα για την ολοκλήρωση της γραμμής Θεσσαλονίκης-Καβάλας, το έργο είχε μείνει πίσω και ο πρωθυπουργός τον πίεζε ασφυκτικά.

«Τους θέλω σήμερα, φίλε μου. Ο Τρικούπης δεν αστιεύεται. Θυμάσαι τι καψόνια μου έκανε, όταν καθυστέρησα τρεις μήνες να παραδώσω τη γέφυρα στο Ρίο! Δυο χρόνια δεν μου ανέθετε έργο! Και τώρα, είμαι πάλι στα ίδια. Τα καταραμένα Αγγλάρια μεκροπίνουν ούισκυ κάθε μέρα και η δουλειά δεν προχωρά! Πλέον θέλω μόνο Αμερικάνους και μάλιστα Τεξανούς που τ'αντέχουν το λιοπύρι!», γύρισε προς το μέρος δυο μεταναστών με επιγραφή «Αγγλία» και κούνησε υποτιμητικά το κεφάλι του: «Λέϊζι μπλάντι Ίνγκλις! Τεμπέληδες! Από τότε που διώξατε τους Ινδούς από το Λονδίνο την έχετε δει μαχαραγιάδες, τρομάρα σας! Μιά ζωή σκλάβοι θα είστε ορέ! Τρακόσια χρόνια ινδικής σκλαβιάς δεν θα τα ξεπεράσετε ποτέ!»

«Καλά, Αντώνη μου, ηρέμησε, σε καταλαβαίνω. Θα δω τι μπορώ να κάμω για σένα, αλλά δεν ξέρω αν έχω τόσους πολλούς διαθέσιμους. Πριν από μια ώρα πέρασε ο Τούρκος πρέσβης και ζήτησε πεντακόσιους Αμερικάνους για το κομμάτι Άγκυρα-Αδριανούπολη. Θα του δώσω τους Γερμανούς που ήρθαν προχθές...»

Ο Νίκος που δεν είχε πει κουβέντα μέχρι τότε, είχε κιόλας ερωτηθεί μια κοκκινομάλλα Αμερικάνα που καθόταν ντροπαλή σε μια γωνιά: «Αντώνη, θα πάρουμε κι αυτήν την ομορφιά μαζί μας, πάει ασορτί με την ατμάμαξά μου! Θα την βγάλω βόλτα στην Αθήνα σήμερα το βράδυ, θα της δείξω τους φωτισμένους ουρανοξύστες στην Πειραιώς, θα πάρουμε τον υπόγειο σιδηρόδρομο για Πλάκα, θα την ξεναγήσω στο Μουσείο της Ακρόπολης, κι εκεί, στην αίθουσα με τις πέτρες του Στόουνχετζ, θα γονατίσω και θα της χαρίσω ένα διαμαντένιο δαχτυλίδι...μετά... μετά είναι δικιά μου!»

Ο Τμηματάρχης κούνησε πονηρά το κεφάλι του, πήρε την πένα του και συνέταξε μια σύντομη επιστολή. «Προς το Υπουργείο Εργασίας... μπλα... μπλα... μπλα... τριακόσιους τρεις εργάτες... μπλα... μπλα... μπλα... μετά τιμής Τμηματάρχης Α.Β.Γ.. Αίγινα, 10 Αυγούστου 1893», μουρμούριζε καθώς έγραφε. Υπέγραψε με ύφος χιλίων καρδινάλιων, σφράγισε με πίεση το χαρτί και το έχωσε στο συρτάρι του. Ένας παχουλός λευκός φάκελος μπήκε διακριτικά στη τσέπη της στολής του την ώρα που ο Αντώνης τον αποχαιρετούσε με μια σφιχτή αγκαλιά.

«Όλα καλά, φίλε, όμως για πες μου, τον Γερμανό και τον Ελβετό γιατί τους θες;»

«Για τον γιο μου, του αρέσει να παίζει πόλεμο Ελβετοί-Γερμανοί. Σήμερα κλείνει τα έξι. Θα του τους κάνω δώρο.»

Τι κρύβει μέσα το μυαλό

ενός τρελού δεν ξέρεις

Εικοσιενιά χρόνια μετά, στα Σούρμενα.

«Μόρε! Μόρε!»¹ φώναξε ο αρχηγός και το ρώσικο караβάνι των Μυρίων ακινητοποιήθηκε ακαριαία! Τίναξαν από τις πλάτες τους ό,τι κουβαλούσαν, έδεσαν τα άλογα και τα γελάδια στα δέντρα, κατέβηκαν από τα κάρα κι όλοι χύμηξαν μπροστά να δούνε το θαύμα. Μία ήρεμη σκούρα δύναμη, η ατέλειωτη Μαύρη Θάλασσα, χάνονταν στον ορίζοντα και στα πόδια τους – αν όλοι οι υπολογισμοί τους ήταν σωστοί – ήταν τα πρώτα σπίτια των Σούρμενων. Ο παπάς γονάτισε κι άρχισε να σταυρώνει το Άγιο Χώμα και να το φιλάει. Ο αρχηγός έκανε έφιππος μια γύρα στο δάσος και υπέδειξε στους άντρες να στήσουν τον καταυλισμό στο ξέφωτο δίπλα στο ποταμάκι. Πήρε τα δυο πρωτοπαλλήκαρά του και κατηφόρησε στο χωριό να μιλήσει με τους δημογέροντες, να διαπραγματευτεί τη διαμονή τους και το νερό.

Απρόσμενα, η πλατεία στα Σούρμενα ήταν γεμάτη μόνο από γυναίκες. Ο αρχηγός παρατήρησε τις φορεσιές τους: καμιά τους δεν ήταν Ρωσίδα. Κάποιες τουρκάλες πρόβαραν χρυσαφικά, κάποιες άλλες είχαν αφοσιωθεί στα κινέζικα μεταξωτά μαντήλια στο μαγαζί κάποιου Βενετού κυρίου Laguzzi, κάποιες ελληνίδες παραδίπλα στο μαγαζί με τα πολύχρωμα φωτιστικά, κάποιες αρμένισσες χάζευαν μια βιτρίνα με γαλλικά αρώματα κι ύστερα έβγαζαν φωτογραφίες ποζάροντας τσαχπίνικα μπροστά από το συντριβάνι.

«Μα τον Λένιν μου, τι γίνεται εδώπέρα, πού στο διάολο πήγαν οι άντρες;!» αναθεμάτισε ο αρχηγός, ενώ τα πρωτοπαλίκαρα προσπάθησαν να κρύψουν τα σάλια τους από το χάζι. Ένας επαίτης που έτρωγε μανταρίνι, τους εξήγησε ότι όλοι οι άντρες είχαν πάει σε μια γειτονική αλάνα να δούνε την πάλη των πεχλιβάνηδων. Κίνησαν αμέσως κατακεί.

Όταν το θέαμα τελείωσε (νικητής αναδείχθηκε για τρίτη συνεχόμενη φορά ο δίμετρος Καππαδόκης Μπρουράκ), ο αρχηγός πλησίασε με σεβασμό τους γέροντες και τους ζήτησε άδεια να ξαποστάσουν για μια βδομάδα στο βουνό, αλλά και να χρησιμοποιήσουν νερό από το ποταμάκι.

Το Φλεβάρη του 1921, οι μπολσεβίκοι προσπάθησαν να καταλάβουν τη Γεωργία για να εκπληρώσουν τ' όραμά τους για μια Μεγάλη Ρωσία. Μέχρι το Μάρτη του '22, η επέλασή τους είχε μόνο επιτυχίες, αλλά τους τελευταίους τρεις μήνες οι σκληροτράχηλοι Γεωργιανοί οργανώθηκαν (προμηθεύτηκαν και διακόσια κανόνια από τους Έλληνες) κι ανάγκασαν τον Κόκκινο Στρατό σε άτακτη υποχώρηση. Έτσι, οι ρώσικοι πληθυσμοί που βρίσκονταν στο έδαφος της Γεωργίας, κυρίως στην πρωτεύουσα Τυφλίδα, έμειναν ανυπεράσπιστοι στα γεωργιανά πογκρόμ και ψάχνανε τρόπους να επιστρέψουν άρον άρον στην πατρίδα τους. Από Βορρά και Ανατολή ήταν αδύνατο να διασχίσουν με γυναικόπαιδα τον Καύκασο. Στη Δύση ήταν η γραμμή του πολεμικού μετώπου, οπότε η μόνη επιλογή τους ήταν να κινηθούν νότια, να περάσουνε μέσα στην Τουρκία και να κατευθυνθούν προς τα παράλια της Μαύρης Θάλασσας. Χίλια χιλιόμετρα περπάτημα κάτω από καυτό ήλιο και παγωμένα βράδια: Πορείες Θανάτου. Από κεί, οι ελάχιστοι που

¹ «Θάλασσα! Θάλασσα!» στα ρώσικα.

είχαν επιβιώσει, επέστρεφαν με πλοία στην πατρίδα τους, πρόσφυγες στην ίδια τους τη χώρα.

Οι κάτοικοι των Σούρμενων, ενώ στην αρχή απολάμβαναν αύξηση στις εμπορικές τους δραστηριότητες σαν κέντρο διακομιδής, τελικά είχαν αγανακτήσει με τα ρώσικα караβάνια λόγω των ζωοκλοπών, αλλά κυρίως λόγω των θανάσιμων επιδημιών που έσπερναν στο πέρασμά τους. «Ούτε μια ώρα, ούτε μια σταγόνα! Η επίσημη θέση της Τουρκίας είναι ουδετερότητα. Ξεκουμπιστείτε από τη χώρα μας τώρα! Άι σιχτίρ!», απάντησε οργισμένος ο Τούρκος προύχοντας και όλοι οι συγχωριανοί κούνησαν καταφατικά το κεφάλι.

«Ουδετερότητα... όλα τα τουφέκια μας είναι τούρκικα και όλα τα τουφέκια των Γεωργιανών είναι ελληνικά... ουδετερότητα στα λόγια... μας βάζετε να πολεμάμε, μας πουλάτε τα όπλα σας και κερδίζετε χρήμα πάνω από το αίμα μας! Αλλά θα έρθει μια μέρα που η Ρωσία δεν θα είναι πια πiónι της Τουρκίας και της Ελλάδας, κάποτε οι Ρώσοι θα ξυπνήσουμε...», σιγοψιθύρησε ο αρχηγός και πήρε την ανηφόρα για να ενημερώσει το караβάνι ότι τους διώχνουνε. Μόλις προσπέρασαν τα τελευταία σπίτια του χωριού, ένας αλλόκοτος θόρυβος ερχόμενος από τον ουρανό, τρόμαξε τ'άλογά τους. Ένα ιπτάμενο μεταλλικό πουλί πέταξε λίγο απάνω από τα κεφάλια τους με κατεύθυνση προς τον καταυλισμό. «Τρέξτε, αδέρφια!», πρόσταξε ο αρχηγός και χτύπησε αλύπητα το άλογό του με το καμτσίκι.

Σε δυο λεπτά είχαν φτάσει. Το μεταλλικό πουλί προσπαθούσε να φρενάρει στο ξέφωτο, κάπου πενήντα μέτρα πιο πέρα από τις σκηνές. Οι φωτιές του καταυλισμού έκαιγαν, αλλά κανείς δεν ήταν τριγύρω. «Μα τον Λένιν μου, πού στο διάολο πήγαν όλοι πάλι;!», παραξενεύτηκε ο αρχηγός, αλλά κάποια γνώριμα συνθηματικά σφυρίγματα από το δάσος τον ηρέμησαν. «Βγείτε έξω, ορέ! Αυτό είναι ένα αεροπλάνο!». Δειλά δειλά, οι φοβισμένοι Ρώσοι ξεπρόβαλλαν από τα δέντρα και τους θάμνους, εκτός από τον παπά που είχε πάει αντίθετα, είχε πηδήσει στο ποτάμι, τα ράσα του ήταν λούτσα κι έτρεμε σύγκορμος. «Αδέρφια μου, δυστυχώς δεν μας επέτρεψαν να κατασκ...», είπε ο αρχηγός και πριν προλάβει να ολοκληρώσει τη φράση του, όλοι οι Ρώσοι ξαναχάθηκαν στο δάσος (αυτή τη φορά ο παπάς καταδέχτηκε τον κλήρο). Το αεροπλάνο είχε στρίψει κι ερχόταν προς τον καταυλισμό...

Ο Παναγιώτης Συρανίδης έσβησε τον κινητήρα και ακινητοποίησε το αεροπλάνο σε απόσταση δέκα μέτρων από τον αρχηγό. Σήκωσε με περηφάνεια τα εντυπωσιακά μαύρα γυαλιά του στο μέτωπο, έβγαλε με προσπάθεια το κορμί του από το μεταλλικό κλωβό (είχε ήδη κλείσει τα σαράντα), πάτησε μ'ευλάβεια τη μαύρη μπότα στο λεπτό ξύλινο φτερό και πήδηξε στο χορτάρι. Έβγαλε ένα πούρο από την εσωτερική τσέπη του πέτσινου σακακιού του, το μύρισε με απόλαυση και το ξαναέχωσε στην τσέπη.

«Εγώ θα σας περάσω απέναντι!», είπε σε άψογα ρώσικα και έτεινε το χέρι του στον αρχηγό που σατισμένος ανταποκρίθηκε. «Ελάτε, φίλοι μου, βγείτε έξω, μην φοβάστε, είμαι φίλος! Μα καλά, δεν έχετε ξαναδεί αεροπλάνο; Πώς κάνετε έτσι!», συμπλήρωσε ολοκληρώνοντας την εντυπωσιακή του παράσταση. «Εγώ θα σας περάσω απέναντι! Όχι φυσικά με το αεροπλάνο μου τον Δαίδαλο, αλλά με τον Ξενοφόντα μου!»

Όπως τους έταξε ο Συρανίδης, μέσα σε δέκα ώρες είχανε κιόλας φτάσει στην απέναντι όχθη της Μαύρης Θάλασσας, στο λιμάνι Σοχούμι, την πρωτεύουσα της Αμπχαζίας, περιοχή φίλια για τους Ρώσους. Από κει, θα κινούσανε βόρεια για την πατρίδα. Ο αρχηγός αγκάλιασε μ'ευγνωμοσύνη τον ανέλπιστο σωτήρα του, του έδωσε

ένα μικρό πουγγί με σαράντα πέντε ρούβλια και κατέβηκε τελευταίος από το εικοσάμετρο βαπόρι «Ξενοφών».

Ο δε Συρανήδης, φορώντας το καπέλο του καπετάνιου, έχωσε στη τσέπη του τα ρούβλια και το χρυσό σταυρό που του χάρισε ο παπάς, έβγαλε πάλι ένα πούρο να μυρίσει και κοίταξε το χρυσό ελβετικό ρολόι του. Διέταξε κοφτά το εξαμελές πλήρωμα να φορτώσουν γρήγορα το στάρι και να επιστρέψουν στα Σούρμενα πριν νυχτώσει. Βιαζόταν. Η Χαρτοπαιχτική Λέσχη Σούρμενων διοργάνωνε αγώνα μπρίτζ στις εννιά το βράδυ. Μπορούσε ο Πρόεδρος να λείπει;!

*Μπορεί να βρει στην τρέλα του
αυτά που 'χει ποθήσει*

Εικοσιεννιά χρόνια μετά, στο Λονδίνο.

Τρεις αγροφύλακες στην αποβάθρα τον αναγνώρισαν κι άνοιξαν το βήμα τους προς το μέρος του. Για να τους αποφύγει, ο αντάρτης ανέβηκε μ'ένα σάλτο στο βαγόνι και πήδηξε από την άλλη πλευρά του τρένου. Ένα δυνατό χτύπημα από πίσω στο κεφάλι τον σώριασε στα χαλίκια. Όταν βρήκε τις αισθήσεις του ήταν ήδη δεμένος χειροπόδαρα σ'ένα μουχλιασμένο σκοτεινό δωμάτιο. Εκατοστά από τα μάτια του τον σημάδευε η κάννη ενός αγροφύλακα. «Ελληνικό δίκαννο από μακεδονίτικο σφεντάμι. Το καλύτερο τουφέκι για πέρδικες...αλλά και για αντάρτικα κεφάλια καλό είναι!», ειρωνεύτηκε ο Άγγλος αγροφύλακας. «Θα σε οδηγήσουμε στα δικαστήρια αύριο, προδότη, σήμερα θα κοιμηθείς εδώ! Α, και μην ξεχάσω... η κοπέλα σου προσπάθησε να κρυφτεί κάτω από ένα βαγόνι, αλλά δεν τα κατάφερε. Την βρήκαμε κομματιασμένη στις ράγες διακόσα μέτρα πιο πέρα...», συμπλήρωσε ψυχρά και έφυγε από το κελί.

Ο Εθνικός Διχασμός ήταν στο απόγειό του. Οι Αριστεροί στην εξουσία, οι Δεξιοί στο περιθώριο. Οι Αριστεροί με την γενναία οικονομική βοήθεια των Ελλήνων προσπαθούσαν να ορθοποδήσουν την κατεστραμμένη χώρα, οι Δεξιοί – απογοητευμένοι που τους πρόδωσαν οι Τούρκοι σταματώντας τη χορήγηση όπλων- υπέμεναν τον εξευτελισμό και την κοινωνική απομόνωση. Όμως, αν κι ο Εμφύλιος είχε επίσημα τελειώσει τον Οκτώβρη του 1949 με τη Συνθήκη του Μάντσεστερ, δυο χρόνια μετά ένας ανεπίσημος πόλεμος εξακολουθούσε να σπαράσει τη χώρα: ένα αδιάκοπο παιχνίδι σκιών και κυνηγητού, μυστικών συμφωνιών, αλληπάλληλων αλλαγών ισορροπιών κι παρατάξεων. Δεν μπορούσε να εμπιστευτεί κανέναν, ούτε καν τον ίδιο σου τον εαυτό.

Ο εγγλέζος Τόμας Κούκ, αμούστακος ακόμα, είχε πολεμήσει γενναία τους Ιρλανδούς όταν κάνανε την αποτυχημένη απόβαση στο Κάρντιφ το '40, είχε βασανιστεί από τους Γερμανούς στα υπόγεια της Κομαντατούρ στη Πικαντίλι κατά τη διάρκεια της πολυετούς Κατοχής και μετά, στον Εμφύλιο, είχε αναδειχθεί αρχηγός των ανταρτών στα Χάιλαντς με το ψευδώνυμο «Mun» λόγω των αμετακίνητων μερκαντιλιστικών απόψεών του. Όμως, με την κατάρρευση της Δεξιάς και την παράδοση των όπλων, ο Mun άμεσα χρίστηκε εχθρός του έθνους κι επικηρύχθηκε με πέντε χιλιάδες στερλίνες. Δεν ξανάδε τους γονείς του και τους φίλους του, γιατί δεν ήθελε να τους βάλει σε κίνδυνο. Κρυβόταν σε παρατημένες αποθήκες και σε χωράφια, κοιμόταν κάτω από τις γέφυρες του Τάμεση, ταξίδευε πάντα μεταμφιεσμένος. Όπως αυτήν την τελευταία φορά. Τη μόνη φορά που

έκανε το λάθος να κοιμηθεί στο σπίτι της Μάργκαρετ, της αρραβωνιαστικιάς του. Τί νόημα είχε πλέον η ζωή;

Πιέζοντας με τη γλώσσα ξεσφήνωσε το τσίγγινο κούφωμα του κάτω αριστερά φρονιμίτη. Μια λαστιγένια κάψουλα αναπήδησε στο στόμα του και την προστάτευσε επιδέξια κάτω από τη γλώσσα. Έφτυσε τον τσίγγο στο αχυρένιο δάπεδο. Δάγκωσε με δύναμη το λάστιχο κι ένιωσε να παραλύει.

Ο ψιλόλιγνος Στρατηγός Γιώργος Φωκάς έμοιαζε ανίκητος στην χακί στολή του με τ'αμέτρητα παράσημα, με το χρυσό ξίφος και το χρυσό πιστόλι. Είχε έρθει στο Λονδίνο για επίσημη επίσκεψη με αφορμή το νέο πακέτο οικονομικής βοήθειας που θα χορηγούσε η Ελλάδα στη Μεγάλη Βρετανία. Όχι χωρίς ανταλλάγματα φυσικά. Μαζί του είχε κουβαλήσει τρεις κοντόχοντρους κοστουμαρισμένους επιχειρηματίες που προωθούσαν στην παγκόσμια αγορά τα πλέον σύγχρονα ελληνικά οπλικά συστήματα: τις «βόμβες-πυρκαγιάς» ή όπως είχε δηλώσει ο Στρατηγός (στο «Βήμα - Διεθνής Έκδοση», όταν τον ανακήρυξε «Πρόσωπο της Χρονιάς 1951») ήταν: «*δε μόντερν γκρικ φάιρ*», το σύγχρονο ελληνικό πύρ. Η ελληνική αντιπροσωπεία μόλις είχε ξεναγηθεί από τον Βασιλιά Γεώργιο τον Έκτο στον Καθεδρικό ναό του Αποστόλου Παύλου και περπατούσε προς το Κοινοβούλιο για να υπογράψει τις συμβάσεις υπό τις επευφημίες χιλιάδων Λονδρέζων που είχαν παραταχθεί κατά μήκος της διαδρομής.

Στο ύψος της Old Bailey, οι δυνατές κραυγές ενός κουκουλωμένου κι αλυσοδεμένου άντρα, που με δυσκολία τον έβγαλαν από την αστυνομική κλούβα και τον οδηγούσανε στο δικαστήριο, ξεπέρασαν σε θόρυβο το χαζοχαρούμενο πλήθος και κάνανε τον Στρατηγό να σταματήσει. «Μεγαλειότατε, γιατί κατηγορείται ο άνθρωπος;» ρώτησε ο Φωκάς κι ο Βασιλιάς διέταξε τους ακόλουθούς του να φέρουν αμέσως τον κρατούμενο ομπρός τους.

Οι αστυνόμοι ανασήκωσαν τη κουκούλα και το παραμορφωμένο από το κυάνιο πρόσωπο του Μπν σόκαρε το πλήθος. Δύο κυρίες των Τιμών λυποθύμησαν ευθύς. Η μικρή διάδοχος Ελισάβετ κάλυψε τα ματια της με τις παλάμες. Έτσι όπως στέκονταν μπροστά στην λαμπρή αντιπροσωπεία, ριγμένος στα τέσσερα, ντυμένος με το ζουρλομανδύα και με το τερατώδες πρόσωπο, έμοιαζε θαρρείς με κάποιο γελωτοποιό του Σέξπηρ. Πριν προλάβουν ν'αντιδράσουν οι Μπόμπηδες, είχε κάμει ένα άτσαλο πιθηκίσιο σάλτο, προσγειώθηκε στο λαιμό της Ελισάβετ και άνοιξε το στόμα του να της δώσει μια δυνατή δαγκωματιά!

Ο Στρατηγός σήκωσε το χρυσό πιστόλι του και πυροβόλησε εύστοχα. Ο αντάρτης σωριάστηκε στο πλακόστρωτο κι η τρομοκρατημένη Ελισάβετ έτρεξε στην αγκαλιά της γκουβερνάντας της. Θα ήταν τόσο παράξενο να πεθάνει ένας γαλαζοαίματος από ...δάγκωμα πιθήκου.

«Γκρικ γκανς, δε μπεστ! Ελληνικά όπλα, τα καλύτερα!», περηφανεύτηκε ο σκοπευτής κι έκαμε νόημα στον Άγγλο Βασιλιά και τους τρεις κοντούς να συνεχίσουν τη προμενάντα τους κατηφορίζοντας προς τον Τάμεση.

*και που δεν αξιώθηκε
να δει και ν' αποκτήσει*

Εικοσιεννιά χρόνια μετά, στη Θεσσαλονίκη.

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ταξινομήθηκε από το πλέον έγκυρο ακαδημαϊκό περιοδικό, το ιρανικό «Al Jabr», ως το δεύτερο πιο αξιόλογο ακαδημαϊκό ίδρυμα του κόσμου για το 1980. Έχασε τα πρωτεία από το Πανεπιστήμιο της Αντίς Αμπέμπα μόλις για τρεις μονάδες αξιολόγησης: ενενήντα τέσσερις έναντι ενενήντα επτά (με άριστα το εκατό). Ο Πρόεδρος της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου δόκτωρας Georg Wittig έκοψε το απόκομμα από το περιοδικό και το καρφίτσωσε στον τοίχο ανακοινώσεων του γραφείου του, δίπλα στη φωτογραφία που παραλαμβάνει το περσινό Νόμπελ Χημείας. Σήκωσε το τηλέφωνο που χτυπούσε επίμονα. «Καθηγητά Wittig, από το Βερολίνο σας τηλεφωνούμε, από το κρατικό κανάλι, εκπομπή: «Γερμανοί της ξενιτιάς»! Συγχαρητήρια για τη νέα σας επιτυχία! Θα θέλαμε να σας πάρουμε μια συνέντευξη για να μας εξηγήσετε πώς γίνεται οι ξενιτεμένοι Γερμανοί να είναι τόσο επιτυχημένοι. Κάτι στο DNA, στο αίμα μας πρέπει να είναι ώστε να ξεχωρίζουμε ανάμεσα στους ξένους! Πότε θα ευκαιρούσατε;», φλυάρισε η δημοσιογράφος κι ο καθηγητής αρνήθηκε ευγενικά.

Ο Αστέριος Αθανασιάδης κατέβασε με ικανοποίηση το ακουστικό, η συμφωνία είχε κλείσει. Ο υπουργός Ενέργειας και Περιβάλλοντος μόλις του είχε αναγγείλει την υπουργική απόφαση: «η εταιρεία «ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΤΕΞ Α.Ε.», συμπερόντων Αθανασιάδη Αστέριου, με έδρα την Κασσάνδρα Χαλκιδικής, ορίστηκε ομόφωνα από το Υπουργικό Συμβούλιο ως ανάδοχος του υπερσύγχρονου έργου ανέγερσης πυρηνικού αντιδραστήρα στον Λαγκαδά Θεσσαλονίκης». Τα οφέλη για την εταιρεία τεράστια! Μεγάλο έργο, έπρεπε να διπλασιάσει το εργατικό δυναμικό! Χμ... φτηνά εργατικά χέρια... ήξερε πού να τα βρεί! Σήκωσε βιαστικά το τηλέφωνο, άνοιξε το καρνέ του στην κατάλληλη σελίδα και πληκτρολόγησε τον αντίστοιχο αριθμό. Ο καθηγητής σήκωσε το τηλέφωνο: «Μα σας είπα, δεν θα ήθελα να δώσω συνέντευξη...».

«Georg! Θες και παραθές! Πήρα τη δουλειά του Λαγκαδά! Θα σε βάλω γενικό διευθυντή, θα δώσουμε δουλειά σε διακόσιους συμπατριώτες σου για τρία χρόνια! Τι άλλο θές, πες μου και θα το έχεις!», πανηγύρισε ο Αστέριος κι άρχισε να στρίβει ένα άφιλτρο.

«Τι υπέροχη μέρα! Λοιπόν, θέλω να συμμετέχουν στο έργο δυο-τρεις επίκουροι, επτά διδακτορικοί και περίπου πενήντα φοιτητές μου. Επίσης, θέλω να χρηματοδοτήσεις το τμήμα Πυρηνικής Έρευνας του Α.Π.Θ. με πέντε εκατομύρια δραχμές. Έχει κοντά σαράντα χρόνια που το Α.Π.Θ. έφτιαξε την πρώτη ατομική βόμβα κι απο τότε όλη η έρευνα έχει καπηλευτεί από τον Ε.Σ.! Είναι καιρός η πυρηνική ενέργεια να μην είναι στρατιωτική αποκλειστικότητα, αλλά ένα κοινωνικό αγαθό. Σύμφωνα;», ξεσπάθισε ο Γερμανός Νομπελίστας.

«Γιαβόλ, χερ Κομμαντάντ! Θα χρηματοδοτήσω την έρευνά σου με επτά εκατομύρια δραχμές, απλά φέρε μου ακούραστους εργάτες!», καθάρισε με τη μία ο επιχειρηματίας και ρούφηξε με ναρκισσισμό τον θρακιώτικο καπνό του, καθώς έκλεινε τη γραμμή.

Είχε ήδη περάσει ένας μήνας από το τελευταίο τους τηλεφώνημα. Η γραμματέας τον ενημέρωσε ότι ο καθηγητής κι οι εργάτες έφτασαν. Έσβησε το στριφτό του, χτένισε επιμελώς τα λιγοστά μαλλιά του, πήρε το μαύρο σακάκι από τον καλόγερο και κίνησε για την Αποθήκη Β'. Καθώς βγήκε από το κτήριο της διεύθυνσης, ενοχλήθηκε από τα τέσσερα λεωφορεία με γερμανικές πινακίδες που ήταν παράλληλα παρατεταγμένα στο πάρκινγκ δίπλα στην κίτρινη Φερράρι του, ενώ οι οδηγοί τους χαρμάνιαζαν και περιεργάζονταν το αλβανικό τετράτροχο θαύμα. Προχώρησε νευρικά άλλα πενήντα

μέτρα, άνοιξε την πόρτα της αποθήκης κι ένα δυνατό χειροκρότημα τον ξάφνιασε. Τριακόσιοι Γερμανοί εργάτες είχαν πλυμμηρίσει το χώρο κι επιδοκίμαζαν το νέο τους αφεντικό χειροκροτώντας και χτυπώντας τον φιλικά στη πλάτη. Μια ανεπαίσθητη γκριμάτσα αποστροφής χάραξε το πρόσωπό του: ίσως λόγω της ανέλπιστης σωματικής επαφής, ίσως λόγω κοινωνικής απέχθειας προς τους μετανάστες. Παρατήρησε ότι ο καθηγητής στεκόταν λίγα μέτρα πιο πέρα, πάνω σε μια παλέτα, κι έσπευσε προς το μέρος του για να ξεφύγει από το πλήθος. Ανέβηκε στην παλέτα κι έδωσε το χέρι του στον καθηγητή. Ξαναέστρωσε τα μαλλιά του, ίσιωσε το σακάκι του και κοίταξε προς το πλήθος.

Ένα τσούρμο ρακένδυτων! Είχε σοκαριστεί και δεν ήξερε τι να τους πει. Ποτέ στη ζωή του δεν είχε δει τόσους πολλούς ρακένδυτους μαζεμένους. Ένα βράδυ, είχε χαθεί με τη Φεράρι στα στενά του Δενδροπόταμου, αλλά ο κόσμος γλεντούσε ένα γάμο, οπότε όλοι τους ήταν «σημαιοστολισμένοι». Είχε δει ανάπηρους επαίτες στα φανάρια της υποθαλάσσιας οδικής αρτηρίας του Θερμαικού να κάμουν περίεργα κόλπα με κορίνες, αλλά ήταν μόλις τέσσερεις όλοι κι όλοι! Α, και μια φορά που, έτσι από περιέργεια, ήθελε να δοκιμάσει το μετρό και πέτυχε κάποιους άστεγους στο σταθμό της κίτρινης γραμμής στο Πανόραμα, αλλά και πάλι με το ζόρι ξεπερνούσαν τους δέκα. Σήμερα, στέκονταν ομπρός του τριακόσιοι κατατρεγμένοι! Μια στρατιά ξεθεωμένων ψυχών που άφησαν τα πάντα για ένα κομμάτι ψωμί σε μια ξένη χώρα. Αμόρφωτοι, ανειδίκευτοι, απεριποίητοι, αχένιστοι, με βρώμικα χνώτα. «Θύματα» ήταν η μόνη λέξη που στροβιλιζόταν στο μυαλό του, καθώς αναπόλησε την ιστορία τους.

Πέντε χρόνια πριν, η Γερμανική Χούντα δεν κατάφερε να αποτρέψει την εισβολή των Δανών στη περιοχή του Schleswig. Αν κι η διεθνής κοινότητα δεν είχε αναγνωρίσει το νεοσύστατο δανέζικο προτεκτοράτο, όλοι ξέρανε πως το στάτους κβό ήταν μη αναστρέψιμο. Ποιός είχε τα κότσια να τα βάλει με τους Δανούς όταν τους στήριζε η Σερβία, η μεγαλύτερη δύναμη του NATO; Οι κατακτημένοι εκτοπίστηκαν, υποχρεώθηκαν να αφήσουν σπίτια, δουλειές, περιουσίες και διασκορπίστηκαν στα υπόλοιπα κρατίδια της Γερμανίας, προκαλώντας την αγανάκτηση των ντόπιων που ήδη υπέφεραν από μεγάλα ποσοστά ανεργίας. Η δουλειά στο εξωτερικό ήταν το μόνο φως στο τούνελ κι αυτός κρατούσε το φακό.

«Καλώς ήρθατε στην οικογένεια της Ελλάδας, *gastarbeiter!*²», φώναξε ενθουσιασμένος και, σαν να ήθελε να τους βάλει όλους μέσα στην αγκαλιά του (και στην αγκαλιά της Ελλάδας), προσποιήθηκε μια ειλικρινή διαχυτικότητα ανοίγοντας τα χέρια του διάπλατα.

*Βρε άσ' τον τρελό στην τρέλα του
άσ' τονε στο όνειρό του*

Εικοσιεννιά χρόνια μετά, στην Ξάνθη.

Μόλις είχε φτάσει στο πολυτελές – γεμάτο άσπρα μάρμαρα - γραφείο του, στο δέκατο τρίτο όροφο. Άνοιξε τον υπολογιστή κι οι πέντε οθόνες φώτισαν με πολύχρωμα

□ «Φιλοξενούμενοι-εργάτες» στα γερμανικά.

διαγράμματα. Αυτόματα, η ηλεκτρονική υπενθύμιση, που ρύθμισε η γραμματέας του, κάλυψε την κεντρική οθόνη και την έκανε ν'αναβοσβήνει υστερικά. Σήμερα, Δευτέρα 5 Οκτωβρίου 2009, στις 09:00, είχε τρεις συνεντεύξεις: ενός Άγγλου απόφοιτου κάποιου πανεπιστημίου Οξφόρδης, ενός Γάλλου απόφοιτου κάποιας Σορβόνης κι ενός Ολλανδού απόφοιτου κάποιου Λάιντεν. Σήκωσε το βλέμμα του κι απέναντί του, πίσω από το τζάμι του γραφείου του, ανάμεσα στις περσίδες, έξι μάτια τον κοίταζαν με αγωνία. Τους χαμογέλασε με δυσκολία. Είχε αγανακτήσει μ'αυτές τις συνεντεύξεις των βορειοευρωπαίων. Οι χώρες του Βορρά ήταν καταχρεωμένες, η ανεργία στο τριάντα τοις εκατό, κι όλοι τους έρχονταν για δουλειά στο Νότο. Από την άλλη, κανείς Έλληνας απόφοιτος δεν έστελνε το βιογραφικό του, επειδή ο ετήσιος μισθός που πρόσφερε η εταιρεία του δεν ήταν εξαψήφιος. Κακομαθημένα ελληνάκια. Έβαλε τον υπολογιστή σ' αναμονή και πήγε να ετοιμάσει τον καφέ του. Σε δέκα λεπτά ήταν πάλι πίσω, έτοιμος για το βασανιστήριο. Σκέφτηκε να πρωτοπορήσει: θα τους εξέταζε όλους μαζί! Αράδιασε τα βιογραφικά τους στο γραφείο, άρπαξε ένα στυλό, έβαλε το κινητό στο αθόρυβο, ήπιε μια γουλιά καφέ να ξυπνήσει, πέταξε την κάρτα ασφαλείας στο συρτάρι και τους έκανε νόημα να μούνε όλοι μαζί.

Αφού τελείωσαν με τις αναγκαστικές χαιρετούρες και τα προκαταρκτικά («σε ποια πόλη μεγάλωσες;», «πώς και δεν έψαξες δουλειά στον τόπο σου;», «τι σου αρέσει στην Ξάνθη και την επέλεξες;», «υποστηρίζεις Σκόντα ή Πανθρακικό;», «ήταν το ταξίδι ξεκούραστο; προτιμάς παράθυρο ή διάδρομο;» κι όποια άλλη μαλακία του ήρθε στο μυαλό), μπήκαν στο ψητό. Κι οι τρεις είχανε πτυχίο πανεπιστημίου, μεταπτυχιακό στη διοίκηση επιχειρήσεων και μιλούσαν άπταιστα ελληνικά και τούρκικα. Αυτός με δυσκολία είχε τελειώσει μια τεχνική σχολή! Είχαν δίπλωμα οδήγησης κι ήταν διαθέσιμοι για συχνά ταξίδια στο εξωτερικό. Αποτέλεσμα πρώτου γύρου: καταραμένη ισοπαλία. Συνέχισε την διαδικασία απογοητευμένος. Κι οι τρεις ήταν τριαντάρηδες (στην ηλικία του), ανύπαντροι, χωρίς παιδιά και κανείς τους δεν κάπνιζε. Αποτέλεσμα δεύτερου γύρου: διαολεμένη ισοπαλία. Δεν το έβαλε κάτω. Διάβασε με περισσότερη προσοχή τα βιογραφικά κι ξετρύπωσε ότι ο Ολλανδός κι ο Γάλλος δεν είχαν πάει ακόμα φαντάροι. Χε χε! Τρίτος γύρος: επιτυχής!

Για να το παίξει τελειομανής κι ακριβοδίκαιος, ξανακοίταξε τα βιογραφικά και τους ανακοίνωσε τα αποτελέσματα: «Νέος διευθυντής του τμήματος ποιοτικού ελέγχου των μεταλλικών συνδετήρων του προγράμματος «Άρης 4» της κοινοπραξίας «Πύραυλοι Δέλτα - Ε.Α.Δ.Ε.» είναι ο κύριος Chris Blunden! Συγχαρητήρια Κρίς! Καλή επιτυχία σε σας, παιδιά. Σ' έξι μήνες έχετε πάλι δυνατότητα να υποβάλετε βιογραφικά στην «Πύραυλοι Δέλτα» ή στην «Ε.Α.Δ.Ε.». Σας ευχαριστώ, καλή επιστροφή στις χώρες σας...».

Καθώς ξεστόμιζε τις τελευταίες λέξεις, ένιωσε μια βαριά λύπη για τα δυο παλικάρια που είχαν έρθει από του διαόλου τη μάνα για μια ευκαιρία και, επειδή ένας άσχετος παλιομαλάκας είχε μια κακιά μέρα, θα γυρνούσαν πίσω άπραγοι. Σκέφτηκε να ήταν στη θέση τους, να πρέπει να κάνει το μακρύ ταξίδι της επιστροφής, μόνος στο αεροπλάνο να σκέφτεται τα «ίσως αν»: «ίσως αν απαντούσα έτσι;», «ίσως αν δεν φορούσα καρέ γραβάτα;», «ίσως αν του ζητούσα λιγότερα;», να σκέφτεται τι πήγε λάθος, να σκέφτεται τι θα πει στους δικούς του, να σκέφτεται πόσο ανίκανος θα φανεί στους φίλους του, να είναι πάλι άνεργος, να αισθάνεται άχρηστος στην κοινωνία κι από πάνω να είναι υποχρεωμένος να ξοδέψει κι ένα χρόνο της ζωής του για στρατιωτική θητεία...

Ανατρίχιασε. Δόξα τω Θεώ γεννήθηκε στην Ελλάδα! ‘Αρπαξε τον κωλόφαρδο Εγγλέζο και τον ξενάγησε στην εταιρεία.

Όταν η Ελληνική Αεροναυτική και Διαστημική Εταιρεία ιδρύθηκε το 1945 είχε διαλέξει το Γαιδουρονήσι, νότια της Ιεράπετρας, ως το βέλτιστο σημείο της ελληνικής επικράτειας για την εγκατάσταση της πλατφόρμας εκτόξευσης πυραύλων. Ωστόσο, τα κεντρικά γραφεία της εταιρείας, κι ουσιαστικά όλο το ζουμί – προτάσεις κι αναθέσεις έργων, προσλήψεις, έρευνα κι ανάπτυξη, παραγωγές πολυμέσων, πλανητάριο, εκδοτικός οίκος, μίζες, μίζες, μίζες – βρίσκονταν στον περιφερειακό της Ξάνθης, στον εντυπωσιακό «Πύργο της Ε.Α.Δ.Ε.». Ο γυάλινος γίγαντας σαράντα ορόφων που τελείωνε σε μια δεκάμετρη προτομή του Δημόκριτου με καπέλο ένα ελικοδρόμιο, ενεργειακά αυτόνομος με τη χρήση της κοσμικής ακτινοβολίας και του μαγνητικού πεδίου της Γης, ήταν το καμάρι της ελληνικής αρχιτεκτονικής. Στον δωδέκατο και δέκατο τρίτο όροφο ήταν τα γραφεία της Δέλτα, μιας ιδιωτικής εταιρείας που, λόγω της εξελιγμένης πυραυλικής τεχνογνωσίας της, «καθάριζε» τα χρυσά κουφέτα: τις αποστολές στον Άρη.

Αφού τελείωσε τη βασική ξενάγηση μέσα σε μια ώρα, τον οδήγησε στο γραφείο προσωπικού της «Πύραυλοι Δέλτα» για τα διαδικαστικά. Ο Κρις χαραγμένος με το χαμόγελο της επιτυχίας κι ο Δημήτρης χαραγμένος με το χαμόγελο της ανακούφισης. Επιτέλους, αυτή η ταλαιπωρία είχε τελειώσει κι ο Δημήτρης Αθανασιάδης κατευθύνθηκε ξαλαφρωμένος προς το γραφείο του. Έκλεισε την πόρτα και έστριψε τις περσίδες για να μην αποσπάται. Πληκτρολόγησε κάποιους κωδικούς κι εκκίνησε μια τηλεσυνδιάσκεψη με τον συνιδιοκτήτη της «Δέλτα» που βρισκόταν στο άλλο παράρτημα της εταιρείας, στο Γαιδουρονήσι: «Έλα συνέταιρε... έκλεισα τον διευθυντή ποιοτικού ελέγχου. Θα τον εκπαιδεύσουμε δυο-τρεις βδομάδες... σ’ένα μήνα το πολύ σου ερχόμαστε... κανόνισε ματσάκι, γαύρε, θα σε σκίσω!»

Μέσα Νοέμβρη, ο καιρός στο Γαιδουρονήσι - περίπου δεκαπέντε βαθμοί με αραιή συννεφιά και μηδενικό αέρα- είναι ιδανικός για δυο πράγματα: εκτοξεύσεις πυραύλων και μπαλίτσα. Δεκαέξι συνάδελφοι με παντελώς αντιαθλητικά κορμιά μαζεύτηκαν στο γηπεδάκι 7X7 με τον ειδικό πράσινο χλοοτάπητα που είχαν οι ίδιοι σχεδιάσει: αυτοποτιζόμενο συνθετικό χόρτο μέσω διάσπαρτων μικροκυβελών υδρογόνου κι οξυγόνου. Στο βάθος, περίπου ένα χιλιόμετρο πιο πέρα, ο πύραυλος «Άρης 4» στεκόταν περήφανα στην εξέδρα εκτόξευσης.

«Πώς θα παίξουμε, συνέταιρε; Είμαστε υπεράριθμοι!», ρώτησε ο Δημήτρης ενώ ξεκούμπωνε το εντυπωσιακό του ρολόι με τους ολόχρυσους δείκτες. «Θα παίξουμε οχτώ-οχτώ, δεν τρέχουμε πολύ, χωράμε... Το θέμα είναι πώς να χωριστούμε;» αναρωτήθηκε ο συνέταιρος και, καθώς το βλέμμα του περνούσε από κεφάλι σε κεφάλι - Άγγλοι, Ινδοί, Ιάπωνες, Τούρκοι, Ιρλανδοί, Σκωτζέζοι, Ιταλοί - συμπλήρωσε: «Αλαλούμ είμαστε. Ποιό άσχετο σκουλήκι κάνει τις προσλήψεις, τη τρέλα μου μέσα;!». Ο Δημήτρης χαμογέλασε κι επανεξέτασε το πολυτάλαντο έμπυχο δυναμικό: «Χμ... Μαζί με τον Κρις, οι S.W.I.N.E.³ είναι εφτά... πάω κι εγώ μαζί τους, άρα οχτώ. Πάρε, γαύρε, τους υπόλοιπους κι ετοιμάσου να μαρτυρήσεις!». Δώσανε τα χέρια και συμφώνησαν ότι το προσωπικό τους στοίχημα θα ήταν εκατό χιλιάδες ευρώ.

Πιο πέρα ο Κρίς, ρώτησε τον έτερο Άγγλο συνάδελφο γιατί το αφεντικό τους αποκάλεσε «γουρούνι» κι ο άλλος του εξήγησε το αρτικόλεξο: Scotland – Wales –

□ «Γουρούνι» στα αγγλικά.

Ireland – Northern Ireland – England. Ο Κρις ένωσε μια αηδία για το υποτιμητικό σχόλιο κι έσφιξε με δύναμη τα κορδόνια στα παπούτσια. Δεν θα έχανε με τίποτα.

*Τον κόσμο αυτό σιχάθηκε
κι έφτιαξε ένα δικό του.*

Κροίσοι. Καθε εικοσιεννιά χρόνια κροίσοι. Πέντε γενιές κροίσοι.

*Κι αν είναι η αρχή στην κατηφόρα
η πιο μεγάλη ώρα είναι **τόρα**.*

Αθανασιάδης Δημήτριος
Λαγκαδάς, Νοέμβριος 2012
(στίχοι Άκη Πάνου)